

Mange kommuner har mottatt henvendelser fra selskaper som selger lisens for offentlig fremføring av filmverk. KS Advokatene har skrevet en kort orientering om rettslige utgangspunkter for vurderingen av slike henvendelser

Fremføring av filmverk på dvd i kommunale skoler, barnehager, ungdomsklubber m.v.

Enkelte selskaper, for eksempel Norwegian Film AS og Motion Picture Licensing Company (MPLC Norge), tilbyr å selge kommuner lisens / tillatelse for offentlig fremføring av filmverk, i situasjoner der det ikke kreves betaling av seerne for visningen.

Etter en rekke henvendelser fra KS' medlemmer gir KS Advokatene her en kortfattet orientering om rettslige sider ved fremvisning av film i kommunal virksomhet, som kommunene bør merke seg ved vurderingen av hvorvidt man skal kjøpe slik lisens. KS Advokatene gjør oppmerksom på at denne redegjørelsen erstatter tidligere redegjørelse.

I noen situasjoner kan det være aktuelt for kommunen å vise ordinært innkjøpte DVD-filmer i forbindelse med kommunal virksomhet - som undervisning, SFO, ungdomsklubb, sykehjem, på arbeidsplassen eller annet. Dersom den enkelte fremvisningen er å anse som "offentlig fremføring" / tilgjengeliggjøring "for almenheten" kan ikke dette gjøres uten tillatelse fra rettighetshaver, jf. åndsverkloven § 2. Dersom den enkelte fremvisningen i kommunal virksomhet derimot skjer innen "den private krets", trengs det ikke tillatelse eller lisens. Det er derfor viktig å være kjent med når kommunens fremvisning er å anse som "offentlig fremføring" eller ikke, jf. nedenfor.

Det foreligger ingen sentral avtale for kommunesektoren med de aktuelle filmrettighetshaverne, slik man har med for eksempel organisasjonene Kopinor og GRAMO innen deres områder. Offentlig fremføring av film på DVD omfattes heller ikke av avtaler med Norwaco. Brukerne – og kommunene – må derfor forholde seg til rettighetshaverne eller ovennevnte aktører som opptrer på vegne av en eller flere rettighetshavere.

Norwegian Film har opplyst til KS at man kontakter kommunene, med informasjon om at det kreves tillatelse for offentlig fremføring av filmverk, og om de rettslige sanksjoner som kan følge av uberettiget fremføring. Norwegian Film tilbyr kommunene - som eier av skoler, ungdomsklubber og barnehager m.v - en sjablonmessig beregnet lisens som dekker offentlig fremføring av alle de DVD-filmer som Norwegian Films oppdragsgivere har rettigheter til. Dette er opplyst å være en betydelig del av markedet. Lisensavgift pr skole, barnehage eller klubb er gradert etter antall personer, fra NOK 1 750 pr. år for de minste institusjonene til NOK 7 250 pr. år for institusjoner med over 300 elever/personer. For en kommune med mange barnehager, skoler og ungdomsklubber, kan det samlet sett bli ganske store beløp.

Kommunene må unngå at man i kommunal virksomhet bruker filmverk på DVD i strid med åndsverklovens regler. KS Advokatene må imidlertid presisere at plikten til å innhente tillatelse / lisens bare gjelder ved offentlig fremføring, jf. ovenfor. Slett ikke all bruk av filmverk i kommunal virksomhet er å anse som offentlig fremføring. Man må gjøre en konkret vurdering.

Praktisk sett har det betydning at fremvisning av en film for en vanlig skoleklasse i ordinær klasseromsundervisning, som regel ikke er offentlig fremføring. På grunn av den nære relasjonen mellom klasseelevne og læreren, er dette å anse som en privat krets. Fremføringen faller dermed utenfor åndsverkloven § 2. Dette gjelder uavhengig av om man viser hele filmen eller deler. Visning for en større gruppe på skolen, for eksempel ved skoleavslutning for et klassetrinn, er som regel offentlig fremføring. Om lisens også trengs for fremføring for grupper som er sammen sjeldnere og i kortere tid enn tradisjonelle klasser – slik det kan forekomme i vår tids "åpnere" skole – må vurderes fra tilfelle til tilfelle. I mindre grupper hvor det oppstår personlige bånd mellom deltagerne, vil lisens i regelen ikke være nødvendig.

Ved skolefritidsordningen (SFO) ligger det et langt større potensial for offentlig fremføring en ved selve skoleaktivitetene, i hvert fall på større skoler. Også fellesaktiviteter i kommunale barnehager vil ofte anses som offentlig fremføring. I noen utstrekning gjelder tilsvarende for kommunale alders- og sykehjem, men det må foretas en konkret vurdering. Som hovedregel vil fremføring av film i kommunale fritidsklubber anses som offentlig fremføring, med mindre det skulle dreie seg om en lukket krets personer.

For ordens skyld nevnes at det ovennevnte også gjelder filmverk som er tilgjengelig på andre typer medier, som internett og VHS. I forbindelse med vurderingen av om kommunen ønsker å tegne lisens som tilbys ovennevnte aktører eller andre, anbefaler KS at kommunen vurderer følgende:

Hvilket omfang er det på "offentlig fremføring" – jf. presiseringene om ordinær klasseromsvisning ovenfor - av film i kommunal regi? Skjer "offentlig fremføring" i skolene, barnehagene m.v. i et slikt omfang at det er behov for en generell lisens – eller kan individuell klarering være et tilstrekkelig alternativ

Har rettighetshaver til de DVD-filmene det er aktuelt å vise, overdratt rett til lisensiering – til den som tilbyr lisens? Kommunen bør kreve dokumentasjon fra tilbyderne Film for hvilke filmer man faktisk klarerer gjennom en eventuell lisens.

Dreier det seg om bruk som omfattes av sitatretten, jfr. åndsverkloven § 22? (helt korte sekvenser for å illustrere et poeng i forbindelse med undervisning) – dette kan uansett skje fritt.

Kommunene må altså være seg bevisst at offentlig fremføring – som altså vil omfatte en del former for fremføring utenfor den tradisjonelle skoleklasse – av filmverk på DVD, krever klarering fra rettighetshaver. Kommunene bør likevel kritisk vurdere behovet for en slik generell lisens som aktørene tilbyr. Har den enkelte institusjonen mye offentlig fremføring av filmverk, kan det være grunn til å kjøpe lisens. Er imidlertid omfanget av offentlig fremføring – slik dette er beskrevet ovenfor - begrenset, bør man i stedet vurdere individuell klarering – i praksis kjøp av eksemplar som er klarert for offentlig fremføring.

Hva prisen for individuell klarering er, har vi ikke informasjon om. Vi har fått opplyst at filmer som er klarert for fremvisning i undervisning, kan kjøpes hos Nasjonalt Skolefilmsenter – www.skolefilm.no. Et annet sted som tilbyr en del klarert filmmateriale for undervisning (men lite spillefilmer), er AV-senteret i Volda – se www.norsknettskole.no eller www.av-senteret.no. Kjøp hos AV-senteret forutsetter at undervisningsinstitusjonen har avtale med rettighetshaverorganisasjonen Norwaco.

14.03.2008